

Đoàn Văn Hay:

Trốn Thoát Ra Khỏi Quốc Hội Mỹ

- Bà Jane Harman làm Dân Biểu liên bang ở Quốc Hội Hoa Kỳ trong 9 nhiệm kỳ. Nhưng bà quyết định từ chức để đi làm Chủ Tịch Trung Tâm Nghiên Cứu Woodrow Wilson International Center for Scholars. Khi theo dõi những bế tắc của cuộc tranh luận giữa Quốc Hội và Hành Pháp về mức trần nợ, bà Harman cảm thấy tiếc nuối tinh thần hợp tác lưỡng đảng ở Quốc Hội ngày xưa, bây giờ không còn nữa.

Ba tháng kể từ ngày bắt tay vào việc làm mới trong chức vụ Chủ tịch kiêm Tổng Giám Đốc Trung Tâm Nghiên Cứu Woodrow Wilson International Center for Scholars, tôi theo dõi sự suy sụp trong lề lối làm việc ở Quốc Hội Mỹ với sự buồn tẻ, và xấu hổ. Tôi đã từng phục vụ ở đó chín nhiệm kỳ, và mới rời khỏi nó hồi đầu năm nay, sau khi thắng lớn trong cuộc bầu cử. Cơ hội được đứng ra lãnh đạo một định chế, nơi có tinh thần hợp tác lưỡng đảng thực sự, dung hợp chính sách và cấp học bổng. Một việc làm mới với những thử thách khiến tôi không đành lòng từ chối.

Nhiều bạn đồng liêu của tôi trong quốc hội, cũng như cử tri vẫn thường hỏi tôi kể từ lúc nào Quốc Hội Hoa Kỳ trở hành một định chế hư hỏng, không hoạt động hữu hiệu được nữa. Câu trả lời của tôi là Quốc Hội Mỹ bắt đầu suy sụp kể từ thập niên 1980 khi các chính trị gia coi việc thắng cử, và tìm cách nắm đa số ở quốc hội cho đảng mình quan trọng hơn việc cai trị đất nước.

Ngày nay, các dân biểu, nghị sĩ thích đổ lỗi cho người khác, không lo tìm cách giải quyết vấn đề, thay vì phải ngồi xuống để cùng làm việc với đối thủ của mình trong tinh thần hoà hợp lưỡng đảng. Làm việc chung với nhau có nghĩa là phải biết nhường nhịn, để người khác hưởng tiếng tốt chung với mình. Nhưng việc này cũng có nghĩa là có thể giúp cho đối thủ thuộc đảng đối lập có cơ hội thắng cử. Đó là điều không ai dám nghĩ đến vào lúc này. Họ chỉ lo tìm cách đánh bại đối thủ của mình.

Tôi nhớ hồi bấy giờ tinh thần làm việc khác hẳn bây giờ. Tôi không còn có thể tìm lại được tinh thần hợp tác lưỡng đảng như lúc tôi tham dự Đại Hội Đảng Dân Chủ chỉ định ông John F. Kennedy làm ứng viên tranh cử tổng thống vào năm 1960, hay như lần tôi được làm luật sư ở Thượng Viện Hoa Kỳ trong thủ tục truất phế ông Nixon (bằng cách bỏ phiếu bất tín nhiệm ông trong tinh thần lưỡng đảng), cũng như vào dịp Tổng Thống Ford tuyên bố xoá tội cho ông Nixon. Hồi bấy giờ ngành hành pháp làm việc cai trị, điều hành chính phủ, và Quốc Hội chỉ lo làm luật, gác bỏ ngoài tai những tranh luận ồn ào.

Mặc dù trong lịch sử, có trường hợp hăm dọa sẽ “làm một cuộc cách mạng thứ nhì” đối với việc trả nợ của Hoa Kỳ dưới thời Tổng Thống Thomas Jefferson, song đó chỉ là một ngoại lệ hi hữu. Một kiểu làm chính trị thiếu văn hoá bắt đầu từ lúc Đảng Cộng Hoà dưới sự điều hành của Lee Atwater tung ra những bích chương vận động tranh cử bôi nhọ lẫn nhau. Sau đó, cả hai đảng cùng áp dụng chiến thuật xấu xa này- qua đến vụ điều trần bỏ nhiệm ông Robert Bork và Tối Cao Pháp Viện nội dung tranh luận xuống tệ hại đến mức đem tư thù cá nhân ra để tấn công nhau.

Vụ đối chất giữa Luật sư Anita Hill với ông Chánh Án Clarence Thomas vẫn còn in sâu trong đầu tôi với những ấn tượng không đẹp về tinh thần lưỡng đảng. Đó là năm 1992, năm đầu tiên tôi ra tranh cử vào Quốc Hội, nhiều phụ nữ khác cũng đắc cử làm dân biểu. Người ta hay gọi năm đó là Năm Của Phụ Nữ. Số phụ nữ trong Hạ Viện tăng gần gấp đôi, và tại tiểu bang California của tôi có hai phụ nữ làm Thượng Nghị Sĩ, bà Barbara Boxer và bà Dianne Feinstein. Khi tôi đến Quốc Hội làm việc, cung cách vận động tranh cử đã thay đổi rất nhiều, nhưng thể thức điều hành thì chưa có gì thay đổi.

Thế rồi trận động đất năm 1994 xảy ra. Đảng Dân Chủ mất vị thế là đảng đa số tại Hạ Viện họ từng nắm giữ từ nhiều năm nay. Hầu hết các phụ nữ đắc cử cùng lúc với tôi năm 1992 đều bị thất cử. Ông Newt Gingrich đưa ra đề cương “Contract With America” với tinh thần làm việc mới, đó là “ai thắng sẽ vợ lấy tất cả.” Cũng từ đó, hình thức điều hành ở quốc hội bắt đầu thay đổi. Sự tiếp xúc, thương lượng giữa hai đảng giảm sứt hẳn đi, người ta bỏ phiếu theo kỷ luật nội bộ của đảng. Nó phản ảnh thái độ: “Anh phải theo đường lối của tôi. Nếu không anh sẽ bị đuổi ra khỏi nơi đây.”

Năm 1995, chính phủ Mỹ bị quốc hội Hoa Kỳ đóng cửa – đây là một thất bại to lớn cho đảng Cộng Hoà về mặt chiến lược. Tổng thống Clinton đã khéo léo sử dụng nó để tái đắc cử, và từ từ xây dựng lại một đảng Dân Chủ chiếm đa số ở Hạ Viện. Ông cũng tìm cách cân bằng ngân sách vào năm 1997. Nhưng cố gắng xây dựng tinh thần hợp tác lưỡng đảng của ông Clinton bỗng chốc bị tan thành mây khói vì vụ xì căng đan với cô bé Monica Lewinsky, và người ta làm thủ tục truất phế ông. Tất cả các lá phiếu phải tuân theo chỉ thị của đảng, không ai có quyền có ý kiến riêng. Tinh thần làm việc ở quốc hội nặng tính chất thù nghịch, cay đắng, trong lúc chính phủ bị tê liệt, không hoạt động được nữa. Thái độ đánh đối thủ cho đến chết trở thành khuôn thức làm việc bình thường, và cuối cùng nó trở thành nghệ thuật làm chính trị.

Đó cũng chính là cái trò quái đản dùng trong cuộc khủng hoảng mức trần nợ. Việc cho Tổng Thống Obama hưởng một chút điểm tốt nhờ tìm ra được giải pháp đồng thuận có thể giúp ông tái đắc cử, đó là điều một số người trong đảng Cộng Hoà không đời nào chấp nhận. Đối với họ, việc đánh gục ông Obama bằng mọi giá quan trọng hơn hết, mặc dù làm như thế có thể gây

phương hại cho nền kinh tế và uy tín của nước Mỹ. Hồi xưa, ai làm việc hữu hiệu, và tìm cách giải quyết những khó khăn của đất nước, người ấy được khen thưởng. Nhưng ngày nay, người làm được việc tốt đó lại bị đảng đối lập tưởng thưởng bằng cách đánh bại ông ta. Và điều đáng buồn hơn nữa là chẳng ai còn để ý đến tinh thần hợp tác lưỡng đảng nữa.

Tôi nhớ những nhân vật khả kính thời trước biết bao. Những người như Ted Kennedy, Bob Dole, Phil Hart, Howard Baker, Tom Foley và Bob Michel. Họ là những nhân vật rất tốt ở trong hai đảng. Họ cảm thấy bất mãn, và bức tức vì thái độ kinh chống nhau không khoan nhượng của người khác. Họ đóng góp rất nhiều, và sẵn lòng ngồi xuống làm việc vì ích lợi chung của đất nước. Tôi biết tôi là một trong những người chọn thái độ làm việc như vậy. Tôi chứng kiến cuộc tranh luận vừa qua với sự chán nản. Hồi năm 2007, tôi cùng soạn thảo luật một đạo luật với một Dân Biểu Cộng Hoà cao cấp. Luật dùng loại bóng đèn điện tốn ít năng lượng. Bây giờ, vị dân biểu đáng kính đó của đảng Cộng Hoà trở thành mục đề nhóm Tea Party hành hạ (chính người đồng tác giả đạo luật với tôi chống lại đề nghị của nhóm Tea Party). Thật là một điều đáng tiếc, chúng ta vừa mất đi một tài năng vĩ đại, vừa gởi cho bọn trẻ sau này, như những đứa con của tôi chẳng hạn, một thông điệp thật là đáng khinh. Rồi đây, sẽ không có ai còn muốn ra tranh cử vào quốc hội nữa.

Trong lúc vận động tranh cử, ông Obama kêu gọi hãy mở ra một kỷ nguyên mới về tinh thần làm việc ở Hoa Thịnh Đốn. Lời kêu gọi của ông gây được nhiều tiếng vang tốt trên toàn quốc. Nhưng thực tế chỉ có một vài điều thực sự xảy ra. Cuộc tranh đấu làm ra đạo luật bảo hiểm y tế hết sức khó khăn, và kết quả là nó chỉ đạt được số phiếu thông qua khít khao, theo kỷ luật bỏ phiếu riêng của mỗi đảng. Chỉ có vài đạo luật không mấy quan trọng là được sự đồng thuận của hai đảng.

Ngày nay quyền lợi của quốc gia không còn giữ vị thế ưu tiên hàng đầu trong lịch trình làm việc. Trái lại ưu tiên bây giờ là phải làm thế nào để được tái đắc cử.

Khi tôi còn nhỏ, tôi ôm ấp nhiều lý tưởng, ông John F. Kennedy là hình ảnh tuyệt vời của loại chính khách tôi hằng mơ ước. Ngày nay, công chúng nhiều phải kêu gào cần có hình thức sinh hoạt chính trị kiểu mới – phải có những vị thị trường như ông Cory Booker, Michael Bloomberg, và Antonio Villaraigosa. Họ là những người đặt kết quả của việc làm lên trên quyền lợi của đảng.

Chúng ta phải làm gì để cứu chữa những bế tắc hiện nay? Trước hết, chúng ta cần một nhà lãnh đạo bên hành pháp có tài khéo léo. Tổng thống Obama có thể dùng quyền hành của mình để tạo mối quan hệ cá nhân với những người nòng cốt muốn có sự thỏa hiệp lưỡng đảng tại Quốc Hội. Nhưng hiện nay họ rất bức tức vì không làm gì được cả.

Thứ hai là các đơn vụ bầu cử dân biểu vào Quốc Hội cần phải có tinh thần ganh đua. Cá nhân tôi lần tranh cử nào cũng khó khăn. Nếu bạn ra tranh cử trong tinh thần ganh đua đứng đắn, bạn sẽ được nghe tiếng nói từ nhiều phía, hiểu được giá trị của sự đồng thuận, và phải làm việc với đảng đối lập.

Thứ ba là phe đứng giữa cần phải tích cực, hoạt động mạnh hơn trước. Chính trị gia nào chỉ nhắm mắt tuân theo đường lối của đảng, sẽ phải trả một giá rất đắt. Phần thưởng sẽ chỉ được

dành cho những người biết nhường nhịn, tìm sự đồng thuận, và làm ra những chính sách tốt. Hiện nay, lẽ lối làm việc ở Quốc Hội trừng phạt những người có lập trường đứng giữa. Lẽ ra những kẻ cực đoan phải là người đứng bên lề. Những thù tạc, hăm dọa trả thù phải trở về vị trí cũ là im hơi lặng tiếng.

Tai nạn suýt chết gần đi đến vỡ nợ vừa qua đã làm tổn hại thanh danh của Mỹ trên thế giới, và khiến cho nền kinh tế của chúng ta dễ bị tổn thương. Chúng ta đã chơi trò đảng phái bắt bí nhau ở mức điên khùng, bằng đạn thật, và nó nguy hiểm quá. Rồi đây, hoặc bằng cách lập ra đảng thứ ba, hay cải tổ hai đảng hiện nay, chúng ta cần phải có những ứng cử viên, những nhà lãnh đạo tài ba, biết coi trọng đạo đức của sự hợp tác lưỡng đảng, và biết tìm cách giải quyết những vấn đề khó khăn, thay vì những thủ đoạn chính trị đổ lỗi cho nhau.

*Cảm nghĩ của cựu Dân Biểu Quốc Hội Hoa Kỳ **Jane Harman***

Nguyễn Minh Tâm dịch theo Newsweek ngày 15/8/2011

Cựu Dân Biểu QH Hoa Kỳ JANE HARMAN hiện nay là Chủ tịch, kiêm Tổng Giám Đốc Trung Tâm Nghiên Cứu Woodrow Wilson. Phu quân quá cố của bà là ông Sidney đã mua lại tuần báo Newsweek vào năm ngoái, và sát nhập chung với báo THE DAILY BEAST. Bà Jane Harman hiện ở trong Hội Đồng Quản Trị của hai tạp chí này.